

pripremili smo za vas

Kvaliteta kao kriterij

U Hrvatskoj su do ove godine u sustavu ranog odgoja i obrazovanja dodijeljena četiri međunarodna priznanja za primjenu prakse usmjerene na dijete prema ISSA Pedagoškim standardima. U članku pročitajte koji su bili počeci i ideje u izgradnji sustava kvalitete i kako četiri odgajateljice, dobitnice međunarodnog priznanja, razmišljaju o praksi i vlastitu profesionalnu razvoju.

Helena Burić
Pučko otvoreno učilište
'Korak po korak'
Zagreb

U novije vrijeme u odgoju i obrazovanju sve češće nailazimo na termine poput *kvaliteta, izvrsnost, standard*. U hrvatskom odgojno-obrazovnom sustavu se pod pedagoškim standardima i dalje najčešće podrazumijevaju tehnički uvjeti odvijanja odgojno-obrazovnog procesa kao što su veličina sobe dnevnog boravka, broj djece u skupini, oprema i sl. No, kako govoriti o kvaliteti rada odgajatelja, koji su kriteriji, po čemu se zna da je kvaliteta rada neke odgajateljice izvrsna?

Primjenjujući ISSA Pedagoške standarde kao alat profesionalnog rasta, odgovornost za promišljanje, planiranje, izvođenje i evaluaciju vlastitog rada preuzima sam odgajatelj te odabire put unapređenja njegove kvalitete. Naravno da na ovo putovanje odgajatelj ne kreće sam. Pomoć supervizora i stručnih suradnika neodvojivi je dio tog zajedničkog putovanja. Put uključuje promišljanje o primjeni razvojno-primjerenih metoda rada, poticajnom okruženju, strategijama individualizacije, načinima praćenja i procjenjivanja, oblicima suradnje s obitelji, tijekom vlastitog

Jadranka Tomljanović, Sanja Župa i Esmina Skopljak na prvoj dodjeli ISSA certifikata

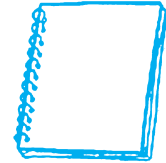
Od 1994. godine, otkad je započelo provođenje Programa Korak po korak u Hrvatskoj, do danas, oko 3500 odgajatelja završilo je neku od edukacija kojima se kroz različite sadržaje promovira pristup usmjeren na dijete (pregled svih edukacija koje nudi POU Korak po korak pogledajte na http://www.korakpokorak.hr/vrtici_-_seminari.asp).

Kao logičan slijed odgovora na pitanje sve većeg broja odgajatelja: 'Radim li kvalitetno?', ukazala se potreba za razvijanjem instrumenta koji će dati pouzdan odgovor na ovo pitanje. Na razini Međunarodne udruge Korak po korak (ISSA) pokreće se inicijativa za izradom instrumentarija koji će imati ulogu u samoevaluaciji i planiranju profesionalnog razvoja, ali će jednako tako biti i alat za izdavanje certifikata izvrsnosti kvalitete rada. U njegovu razvoju sudjelovala je grupa stručnjaka iz zemalja članica ISSA-e, SAD-a i zapadne Europe koji su imali iskustvo u razvoju nacionalnih standarda kvalitete rada u svojim zemljama. Godine 2001. objavljeni su prvi ISSA Pedagoški Standardi, a 2002. godine osmišljen je proces dobivanja ISSA Certifikata izvrsnosti za odgajatelje i učitelje. Prvi certifikat za primjenu prakse usmjerene na dijete u Hrvatskoj dodijeljen je 2006. godine, i time je započeo proces uvođenja kvalitativnih pedagoških standarda u hrvatske vrtiće. Pučko otvoreno učilište 'Korak po korak' prošlo je proces akreditacije od strane ISSA-e za izdavanje ISSA Certifikata u Hrvatskoj.

pripremili smo za vas

profesionalnog razvoja i naposljetku elementima primjene socijalne inkluzije. ISSA Pedagoški standardi su samo vodič na ovom putu. Ovakvo promišljanje profesionalnog rasta odgajatelja nadograđuje se na ulogu odgajatelja reflektivnog praktičara i predstavlja kvalitativni izazov u daljnjoj profesionalizaciji odgajateljske struke.

Vjerujemo da će certifikat izvrsnosti prema ISSA Pedagoškim standardima postati bonitet dobrog i kvalitetnog rada, koji će roditeljima predstavljati jedan od kriterija kvalitete za odabir pojedinog odgajatelja ili ustanove jer mjesto stanovanja nikako ne bi smjelo biti osnovni kriterij upisa djeteta u vrtić. Želja nam je da se ova inicijativa potrage za kvalitetom i hrabrost odgajateljica koje su se upustile u avanturu propitivanja vlastite prakse evaluira i od stane tijela koja utječu na kreiranje politike odgoja i obrazovanja. Na ovaj način pridružili bismo se velikom broju zemalja koje su ozbiljnost ovakvog rada prepoznale i uvele i u sustav nacionalnog vrednovanja (kroz dodatne bodove prigodom promoviranja u više zvanje, priznavanje certifikata kroz redovne pravilnike o napredovanju, novčanu stimulaciju kroz redovna primanja i sl). Iz priča odgajateljica koje su svojim radom zaslužile ovo međunarodno priznanje, doznajte kako promišljaju vlastitu praksu, što ih motivira, kako gledaju na vlastiti profesionalni razvoj, koji su put one same izabrale... Proces profesionalizacije se nastavlja, krenimo na putovanje!

Esmina Skopljak,
odgajateljica savjetnica
Dječji vrtić Matulji
Matulji

Profesija kao izazov

U životu sam imala sreću školovati se i raditi posao koji neizmjerljivo volim i poštujem. Oni koji biraju odgajateljski posao, sasvim sigurno to ne čine iz egzistencijalnih razloga. To je izbor koji činiš jer taj posao voliš, a to onda znači i to da

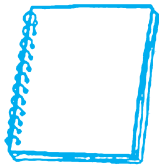
se ne možeš isključiti kad završi radno vrijeme. Na primjer, dok obavljam kućanske poslove dogodi se 'klik' - ideja o strategiji koja će biti korisna za dijete. Najbolje ideje mi se razvijaju baš prije prvog sna... Tako to traje trideset godina i uvijek želim dalje učiti. Zašto? Nove generacije djece i roditelja, drukčija okruženja u kojima živimo

Ne možeš uzeti model odgajatelja i 'prekopirati' ga. Standardi otkrivaju i uvažavaju različitost stilova rada, upravo to ih čini posebno primjenjivima.
Esmina Skopljak

postavljaju nova očekivanja. Vjerojatno je motivacija podržana mojom osobnošću. Volim i prihvaćam izazove učenja na sve načine. Obojiti vrata u kući, otkrivati tajne nekog tehnološkog čuda ili proći

kroz zahtjevan ciklus edukacije. Primiti, procijeniti što se da primijeniti, istraživati svoje mogućnosti, prenijeti informaciju suradnicima. To je moja energija, pozitivna 'vibra' koju dajem ljudima oko sebe. Prije petnaestak godina počela sam otkrivati i primjenjivati elemente metodologije *Korak po korak*. Sliku vlastitih profesionalnih zadaća trebalo je proširiti na način da shvatim procese učenja kroz koje prolazi cijeli kolektiv, ali i dijete koje pak u okruženju sobe našeg dnevnog boravka nerijetko provodi veći dio dana. Gradimo temelje kuće koja treba biti čvrsta i sigurna za cijeli život. Ali nije svaka kuća ista. Različiti su materijali, boje i detalji. Na takav način doživljavam i djecu - svako je posebno. Vjerujem da zbog toga promatrači mog rada vide košnicu u sobi u kojoj je skladan nered. Rad u malim grupama, suradničko učenje i uvažavanje različitosti. Nije lako uskladiti različite osobnosti i kreirati podržavajući kolektiv. Putokaz na mom putu bili su ISSA Pedagoški Standardi. Na jednome mjestu sam našla smjernice za promišljanje i mijenjanje svoje prakse.

pripremili smo za vas

Na primjer, dok iščitavam Standard - Strategije poučavanja za smisleno učenje i njegove indikatore, imam sliku pojedine djece ili male grupe koja vrijeme često provodi zajedno. Što mi to govori o mogućim aktivnostima? Jesam li ponudila dovoljno mogućnosti za smisleno učenje?

Nastojim biti 'budna', znači prisutna duhom i tijelom, vidjeti i čuti dijete i osigurati svakom djetetu uvjete za njegov optimalan razvoj.

Jadranka Tomljanović

Što mogu promijeniti u prostoru pa da baš toj grupi osiguram bolje uvjete za učenje? Nakon što odradim i napravim procjenu učinjenog, zapišem što sam opazila. Već pri zapisivanju promišljam o novim razvojnim ciljevima za dijete i svoj profesionalni razvoj. I tada se već nalazim u Standardu

individualizacije. Indikatori me potiču na samoprocjenu: jesam li pomogla djetetu kad mu je stvarno bilo potrebno i davala mu odgovarajuću podršku? Kojem djetetu ponudene aktivnosti više nisu dovoljno izazovne pa ih treba mijenjati? Jesam li zapazila promjene u ponašanju koje zahtijevaju individualni rad i razgovor s roditeljima i stručnim timom? Kojem djetetu treba zagrljaj, a kojem verbalna podrška? Standard planiranja pomaže mi da dobivene informacije pretvorim u smislen plan s konkretnim i djelotvornim strategijama. Na taj način aktivnosti prestaju biti same sebi svrhom. Postaju moguće sredstvo u procesu učenja.

Radeći na samoprocjeni kroz Standarde otkrivam niz finesa u svom radu koje odgovaraju mojoj osobnosti. U početku toga nisam bila ni svjesna. Tek kad sam prolazila kroz postupak certificiranja, uvidjela sam koliko Standardi otkrivaju i uvažavaju različitost stilova rada. Upravo to ih čini posebno primjenjivima. Ne možeš uzeti model odgajatelja i 'prekopirati' ga. Profesionalnost i kvalitetu razvijaš na vlastitim jakim stranama i osobnosti. Nekim roditeljima je važno da 'teta' bude nježna i da se dijete zadovoljno igra s

drugom djecom. No, zapažam da ima sve više roditelja s većim očekivanjima. Postavljaju pitanja o razvoju svog djeteta, zapažaju sve promjene u prostoru, žele da zajedno napravimo plan djelovanja. Tim obiteljima je važno znati informacije o obrazovanju i stručnom usavršavanju osobe kojoj povjeravaju svoje dijete. Ustanova u kojoj radim podržava moju potrebu za učenjem, a činjenica da odgajateljica iz njihova kolektiva posjeduje Certifikat izvrsnosti za praksu usmjerenu na dijete, kvalitativno se odražava na cijeli vrtić. Moj put nije došao do kraja i svakako neće dalje biti ravan. No, to je pak jedan sasvim novi izazov...

**Jadranka Tomljanović,
odgajateljica mentorica
Dječji vrtić Rijeka
Rijeka**

Širom otvorena vrata

Što napisati o sebi na početku? Kako puno radim i kako volim svoj posao? To je poznato... tako svi kažu! Odakle početi? Da li od mojih prvih radnih dana prije 32 godine ili korakovskih početaka prije 12 godina? Počet ću od Koraka, od prvog seminara koji mi je promijenio život. Nakon njega ništa više nije bilo isto. Iako sam po prirodi radoznala pa je istraživanje prakse i unošenje promjena bila odlika mog rada, ipak je Korak označio novi smjer u mom radu s djecom. Moja se filozofija poučavanja poklopila s filozofijom Koraka i bio je to početak trajne privlačnosti koja jednakim intenzitetom traje i danas. Prvi put u životu imala sam osjećaj da krećem u pravom smjeru. Cilj mi je bio jasan, iako je sam put bio poprilično maglovit i neizvjestan. Znala sam da želim biti bolja i kvalitetnija u svom radu. Trebalo je učiniti pomake u svim sferama, odnosno područjima moga djelovanja. Znači od okruženja, osmišljavanja rada s djecom, vođenja posebne dokumentacije o razvoju djeteta, do stvaranja kvalitetne komunikacije s roditeljima. Područje razvoja

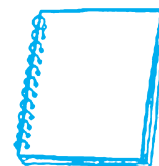
Jadranka Tomljanović

pripremili smo za vas

koje inače preferiram ili, blaže rečeno, dajem mu malo veću važnost, jest područje socio-emocionalnog razvoja. Prije nesvjesno, a sada već dugo godina svjesno, dajem i činim sve kako bih osnažila djecu u tom segmentu razvoja. Ako je dijete samopouzđano, ako voli i prihvaća sebe, voljet će i prihvaćati i druge oko sebe. S takvim temeljima moći će svladati mnoge prepreke u životu, steći mnoga znanja i ostvariti svoje snove i ciljeve.

U

vodeći promjene u svoju praksu postala sam svjesna složenosti odgojno-obrazovnog procesa, odnosno važnosti svakog segmenta. Nastojim biti 'budna', znači prisutna duhom i tijelom, vidjeti i čuti dijete i osigurati svakom djetetu uvjete za njegov optimalan razvoj. Ovakav rad zahtijeva puno ulaganja, promišljanja i truda, ali taj trud višestruko se isplati jer su zbog njega svi na dobitku – i djeca, i roditelji i mi odgajatelji. To je ono što me tjera naprijed, jer natrag ne mogu i ne želim.

Dugo vremena sam pokušavala odvojiti posao i slobodno vrijeme, posao i privatni život, ali sve je to toliko protkano i jednostavno nedjeljivo, da sam odustala. I sada sam dobro s tim. To sam ja i ja očito jedino tako i funkcioniram. Pa dobrodošli u Klub čudnih – zaljubljenika u svoj posao. Pridružite nam se!

Nevenka Holetić,
odgajateljica savjetnica
Vrtić Vjeverica
Dječji vrtić Čakovec

Na zdravim temeljima emocionalne povezanosti

Svoj rad s djecom nakon završenog školovanja započela sam s puno entuzijazma. Kao odgajateljica početnica uglavnom sam bila asistentica u provedbi odgojno-obrazovnog procesa na način da sam realizirala ideje odgajateljica s kojima sam radila. Bila sam mirna, povučena, zatvorena i radišna odgajateljica i svakodnevno sam učila od svojih starijih kolegica. 1994. godine, kad je započeo dvogodišnji eksperimentalni Head start program u

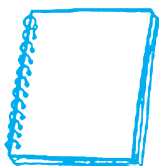
Nevenka Holetić

kojem sam bila voditeljica, započelo je moje intenzivnije stručno usavršavanje koje traje i danas. Djeca su mi uvijek bila na prvom mjestu, i ono što nisam o njima naučila iz knjiga, naučila sam iz vlastitog iskustva, pronalazeći različite mogućnosti rješavanja svakodnevnih izazova, individualno pristupajući i ulazeći u interakciju sa svakim djetetom. Roditelji su mi uvijek bili važni i vrlo rano sam shvatila kako su oni neophodni partneri u provedbi odgojno-obrazovnog rada. Također sam rano shvatila da je odgajatelju potrebna stalna kontinuirana edukacija kako bi mogao kvalitetno raditi s djecom i roditeljima. Tijekom mog radnog iskustva mijenjali su se načini rada, nudili i prezentirali različiti programi. Uvodile su se nove metodologije i mijenjalo se pisanje pedagoške dokumentacije, a ja sam se fleksibilno prilagođavala i uvodila novine u svoj rad. Paralelno sam istraživala najbolje načine pristupa djeci i njihovim roditeljima povezujući ih s osobnim iskustvima. Zaključila sam da su temelji kvalitetnog odgojno-obrazovnog rada emocionalni odnosi. Kad odgajatelj u skupini razvije s djetetom emocionalni odnos i prihvaća ga onakvo

kakvo ono jest, razvija se otvorenost i povjerenje koje se odražava i na roditelje. Kad roditelj osjeti i zna da je njegovo dijete važno odgajatelju, spreman je na suradnju u svakom području. Na zdravim temeljima čvrste emocionalne povezanosti s djecom i roditeljima, odgajatelj može primjenjivati znanja o dječjem razvoju i sustavno voditi dijete kroz njegovo djetinjstvo u vrtiću.

**Zaključila sam da su
temelji kvalitetnog
odgojno-obrazovnog rada
emocionalni odnosi.
Nevenka Holetić**

Sva su djeca različita i potrebno je poznavati individualne osobine i karakteristike djece, kao i povijest, kulturu i vrijednosti njihovih obitelji. To sam osobito naučila radeći kao voditeljica kraćeg programa za nacionalne manjine u koji su bila uključena djeca Roma, kao odgajateljica

pripremili smo za vas

djece s teškoćama u razvoju koja su bila integrirana u mojoj skupini i kao voditeljica igraonice za poticanje kreativnosti i darovitosti djece predškolske dobi. Navedena iskustva obogatila su moj rad u smislu neophodne individualizacije rada i pristupa svakom djetetu.

Standard individualizacije primjenjujem u svakodnevnoj praksi, uvažavajući raznolikosti i primjenjujući znanja s djetetom i njegovom obitelji. Istražujem, procjenjujem, analiziram i planiram nove ciljeve na temelju svojih iskustava, iskustava drugih odgajateljica i stručnjaka u predškolskom odgoju.

Tijekom svog rada povremeno sam osjećala zasićenost svim ovim dodatnim poslovima. Takva krizna razdoblja javljala su se sve dok nisam postala svjesna da želim biti dobra odgajateljica, odgajateljica koja je zadovoljna svojim radom. Da bi nešto primio, moraš i dati. Moje davanje energije, vremena i truda u profesionalnom smislu urodilo je osjećajem kompetentnosti u poslu koji radim. Nije mi teško doći ranije u vrtić ili otići kasnije iz vrtića, ako sam procijenila da je to potrebno djetetu ili njegovim roditeljima. Također mi nikad nije teret kod kuće prepisati dječje iskaze, opisati razvijanje projekta, analizirati i planirati aktivnosti, posložiti, organizirati dječju razvojnu mapu i svoju mapu profesionalnog razvoja. Znam da je to dobrobit za djecu i roditelje i mene i da donosi rezultate i napredak. Kad postoji volja i interes, privatni život se može uskladiti s poslom.

U mom profesionalnom razvoju važnu ulogu ima i razmjena iskustava s drugim odgajateljima, kao i sa stručnim suradnicima, te njihova podrška, kao i podrška ravnatelja ustanove u kojoj radim. Svi ovi preduvjeti su mi tijekom mog profesionalnog puta davali vjetar u leđa i mislim da se to bitno odrazilo na kvalitetu mog rada. Svake godine dolaze nova iskustva i saznanja, nova učenja, novi izazovi i novi odnosi s djecom i roditeljima, s drugim odgajateljima i sa stručnim suradnicima.

Marijana Todić

Prema ISSA Standardima mogu u svakom razdoblju znati gdje sam i na čemu trebam proraditi. Sada znam da mi je cilj pronaći mnogo različitih načina kako svoja iskustva i znanja prenijeti drugim odgajateljima kroz vođenje radionica i aktivna za odgajatelje, studentima metodike predškolskog odgoja i metodike hrvatskog jezika i književnosti koji borave u mojem vrtiću, koji je ujedno i vježbaonica Učiteljskog fakulteta. Ponosna sam što sam dobila Certifikat izvrsnosti ISSA Standarda i on mi služi kao motivacija da idem dalje, učim još više i radim još bolje.

Marijana Todić,
odgajateljica mentorica
Dječji vrtić Savica
Zagreb

Odraz moje prakse u objektivu kamere

Listajući svoju Mapu profesionalnog razvoja prisjećam se ranih devedesetih i svojih nevjestih početaka korištenja kamere. Sjećam se jutro kad sam uzela kameru u ruke i poput djeteta istraživala način njezina funkcioniranja. Bila je to stara Panasonicova kamera koju sam mo-

rala držati na ramenu. Sjela sam na dječji stolac, stavila je na rame i stisnula play.

U kadru mi se našla djevojčica Petra. Sjedi za stolom, igra se (istražuje) posudama za umetanje. Usmjerenam sam na način funkcioniranja kamere i ne pridajem previše pozornosti situaciji koju snimam. U kadar mi ulazi djevojčica Ivana koja gura kolica s lutkom i dodaje Petri dio koji joj nedostaje. Prizor koji sam vidjela okrenuo je novu stranicu u mom profesionalnom razvoju. Odloživši kameru na stol otvorila se lavina pitanja: *Vidim li dovoljno? Iz koje pozicije promatram djecu? Odozgo? Čujem li dijete? Dajem li mu dovoljno vremena za sudjelovanje u aktivnosti koju je odabralo? Prepoznajem li što dijete radi? Što znam o djetetu?* Mislim da su to bili počeci individualizacije u mom profesionalnom radu. Tada sam počela razmišljati o osobnosti svakog djeteta, temperamentu i stilovima učenja.

Nakon početnih nespretnosti kameru uzimam svakodnevno. Snimam po intuiciji 'ova igra je dobra, slušam dijete u komunikaciji, promatram ih u akciji...'. Svakim snimanjem sve sam vještija. Uz snimanje komuniciram s djecom, a slobodnom rukom reagiram na dječje upite (otvori, okreni, trebam...). Tijekom

pripremili smo za vas

snimanja kamera djeci postaje nevidljiva – oni znaju što radim, no nastavljaju se igrati ne osvrćući se na nju. Pregledavajući snimljeni materijal iz vizualnih uputa dobivam mnoga pitanja ali i odgovore o načinu djelovanja vlastite prakse. Tu počinju moja razmišljanja o okruženju, o njegovoj funkciji i poticajnosti. Snimajući jednu situaciju uočila sam da su slikovnice u ormariću previsoko postavljene. Iako se dijete propelo na vrhove prstiju, nije ih moglo dosegnuti samo. Kad je uspjelo uhvatiti jednu, sve se srušilo na njega.

Na jednoj snimci iz 1995. godine vidim siromaštvo materijala i sterilnost prostora. Vide se bijeli zidovi, čak i 'lajsna' na podu dužinom cijele sobe. Smijem se organizaciji prostora za igre na podu (nekoliko kutija građevnog materijala) i za stolom (spojeni stolovi u nizu), krevetić s nekoliko lutaka, na policama nerazvrstan didaktički materijal. Vrata sobe otvaraju se samo pri dolascima roditelja. Roditelje snimam u situacijama odvajanja od djeteta. Nova misao: Zašto videozapise ne podijeliti s roditeljima? Puštam snimke na roditeljskom sastanku i stvara se nova vizija suradnje s obitelji.

Vidjevši svoje dijete u aktivnosti, u igri s drugom djecom, u svim situacijama u kojima samostalno obavlja stvari, dnevnom ritmu, roditelj je spreman za povjerenje i suradnju. Tu počinje razumijevanje roditelja za kontekst institucionalnog odgoja. Eto, to je početak svega.

Zdenkinim vođenjem do Koraka

Na moj profesionalni razvoj bitno je utjecala suradnja s profesoricom Zdenkom Karabatić (1998.). U to vrijeme radila je kao pedagoginja u mom vrtiću. Nesebično je dijelila svoje znanje, ali isto tako me uvlačila u nove izazove (važnost okruženja za učenje, planiranje, praćenje, procjenjivanje, kao i povezivanje institucionalnog i obiteljskog odgoja).

U svojoj implicitnoj pedagogiji (2000.) stavljam dijete u središte zbivanja i djelovanja, doživljam ga kao jedinku, pokušavam prepoznati neke od stotinu jezika kojima dijete govori. Ubrzo se uključujem u edukaciju za primjenu programa usmjerenog na dijete – Korak po korak. Uvodni i napredni vrtički seminari Programa *Korak po korak* (2001., 2002.), seminar 'Mentoriranje odgajatelja u pristupu usmjerenom na dijete' (2006.), 'Živjeti različitosti – edukacija za društvenu pravdu' (2008.)

potvrda su moje potrebe za cjeloživotnim učenjem i profesionalnim razvojem. Certifikat izvrsnosti je stigao 2008. godine. Doživljam ga kao nešto intimno, on je dio mene i moje obitelji. Kao što moj suprug uvijek reagira na moje zamolbe (kupi 25 bambusovih štapova, dovezi u vrtić, dođi nam pomoći napraviti pecalice...), na njih jednako tako reagiraju i moja vlastita djeca. Sin Slobodan, koji je

**Certifikat izvrsnosti
doživljam kao nešto
intimno, on je dio mene i
moje obitelji.
Marijana Todić**

godinama skidao videozapise s kamere, kći Maja koja me i sada servisira na računalu. Uz obiteljski tim tu su i kolegice Tanja Skokić i Biserka Petrečija koje su uz kavu ili telefonski poziv spremne na evaluaciju svih mojih ideja, akcija, refleksija...

P.S.: O iskustvima s certificiranjem drugi put (nije grdo, izazov je)!

Bernarda Novák, Marijana Todić i Nevenka Holetić na dodjeli ISSA certifikata

